

---

dhvanyAlokaH 4

——
ध्वन्यालोकः 4

——
Document Information

Text title : dhvanyaloka udyota 4

File name : dhvanyaloka4.itx

Category : major_works

Location : doc_z_misc_major_works

Transliterated by : Rajani rajni_arjun at yahoo.com

Proofread by : Rajani rajni_arjun at yahoo.com

Latest update : January 4, 2002

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕಃ 4

ಏವಂ ಧ್ವನಿಂ ಸಪ್ರಪಂಚಂ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿನಿರಾಸಾರ್ಥಂ ವ್ಯುತ್ಪಾದ್ಯ ತದ್ವ್ಯುತ್ಪಾದನೇ
ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರಮುಚ್ಯತೇ —

ಧ್ವನೇರ್ಯಃ ಸಗುಣೀಭೂತವ್ಯಂಗ್ಯಸ್ಯಾಧ್ವಾ ಪ್ರದರ್ಶಿತಃ .

ಅನೇನಾನಂತ್ಯಮಾಯಾತಿ ಕವೀನಾಂ ಪ್ರತಿಭಾಗುಣಃ .. 1..

ಯ ಏಷ ಧ್ವನೇರ್ಗುಣೀಭೂತವ್ಯಂಗ್ಯಸ್ಯ ಚ ಮಾರ್ಗಃ ಪ್ರಕಾಶಿತಸ್ತಸ್ಯ ಫಲಾ-
ನ್ತರಂ ಕವಿಪ್ರತಿಭಾನಂತ್ಯಂ .

ಕಥಮಿತಿ ಚೇತ್ —

ಅತೋ ಹ್ಯನ್ಯತಮೇನಾಪಿ ಪ್ರಕಾರೇಣ ವಿಭೂಷಿತಾ .

ವಾಣೀ ನವತ್ವಮಾಯಾತಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಥಾನ್ವಯವತ್ಯಪಿ .. 2..

ಅತೋ ಧ್ವನೇರುಕ್ತಪ್ರಭೇದಮಧ್ಯಾದನ್ಯತಮೇನಾಪಿ ಪ್ರಕಾರೇಣ ವಿಭೂಷಿತಾ ಸತೀ

ವಾಣೀ ಪುರಾತನಕವಿನಿಬದ್ಧಾರ್ಥಸಂಸ್ಪರ್ಶವತ್ಯಪಿ ನವತ್ವಮಾಯಾತಿ .

ತಥಾಹ್ಯವಿವ-

ಕ್ಷಿತವಾಚ್ಯಸ್ಯ ಧ್ವನೇಃ ಪ್ರಕಾರದ್ವಯಸಮಾಶ್ರಯೇಣ ನವತ್ವಂ ಪೂರ್ವಾರ್ಥಾನುಗಮೇಽಪಿ
ಯಥಾ —

ಸ್ಮಿತಂ ಕಿಂಚಿನ್ಮಗ್ಧಂ ತರಲಮಧುರೋ ದೃಷ್ಟಿವಿಭವಃ

ಪರಿಸ್ಪಂದೋ ವಾಚಾಮಭಿನವವಿಲಾಸೋರ್ಮಿಸರಸಃ .

ಗತಾನಾಮಾರಂಭಃ ಕಿಸಲಯಿತಲೀಲಾಪರಿಮಲಃ

ಸ್ವಶಂತ್ಯಾಸ್ತಾರುಣ್ಯಂ ಕಿಮಿವ ಹಿ ನ ರಮ್ಯಂ ಮೃಗದೃಶಃ ..

ಇತ್ಯಸ್ಯ

ಸವಿಭ್ರಮಸ್ಮಿತೋದ್ಭೇದಾ ಲೋಲಾಕ್ಷ್ಯಃ ಪ್ರಸ್ಥಲದ್ಗಿರಃ .

ನಿತಂಬಾಲಸಗಾಮಿನ್ಯಃ ಕಾಮಿನ್ಯಃ ಕಸ್ಯ ನ ಪ್ರಿಯಾಃ ..

ಇತ್ಯೇವಮಾದಿಷು ಶ್ಲೋಕೇಷು ಸತ್ತ್ವಪಿ ತಿರಸ್ಕೃತವಾಚ್ಯಧ್ವನಿಸಮಾಶ್ರಯೇಣಾ-

ಪೂರ್ವತ್ವಮೇವ ಪ್ರತಿಭಾಸತೇ. ತಥಾ —

ಯಃ ಪ್ರಥಮಃ ಪ್ರಥಮಃ ಸ ತು ತಥಾಹಿ ಹತಹಸ್ತಿಬಹಲಪಲಲಾಶೀ .

ಶ್ವಾಪದಗಣೇಷು ಸಿಂಹಃ ಸಿಂಹಃ ಕೇನಾಧರೀಕ್ರಿಯತೇ ..

ಇತ್ಯಸ್ಯ

ಸ್ವತೇಜಃಕ್ರೀತಮಹಿಮಾ ಕೇನಾನ್ಯೇನಾತಿಶಯ್ಯತೇ .
 ಮಹದ್ಭಿರಪಿ ಮಾತಂಗೈಃ ಸಿಂಹಃ ಕಿಮಭಿಭೂಯತೇ ..
 ಇತ್ಯೇವಮಾದಿಷು ಶ್ಲೋಕೇಷು ಸತ್ತ್ವಪ್ರಧಾಂತರಸಂಕ್ರಮಿತವಾಚ್ಯಧ್ವನಿಸಮಾಶ್ರ-
 ಯೇಣ ನವತ್ವಂ . ವಿವಕ್ಷಿತಾನ್ಯಪರವಾಚ್ಯಸ್ಯಾಪ್ಯುಕ್ತಪ್ರಕಾರಸಮಾಶ್ರಯೇಣ ನವತ್ವಂ
 ಯಥಾ —
 ನಿದ್ರಾಕೈತವಿನಃ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ವದನೇ ವಿನ್ಯಸ್ಯ ವಕ್ತ್ರಂ ವಧೂ-
 ಬೋಧತ್ರಾಸನಿರುದ್ಧಚುಂಬನರಸಾಪ್ಯಾಭೋಗಲೋಲಂ ಸ್ಥಿತಾ .
 ವೈಲಕ್ಷ್ಯಾದ್ವಿಮುಖೀಭವೇದಿತಿ ಪುನಸ್ತಸ್ಯಾಪ್ಯನಾರಂಭಿಣಃ
 ಸಾಕಾಂಕ್ಷಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ನಾಮ ಹೃದಯಂ ಯಾತಂ ತು ಪಾರಂ ರತೇಃ ..
 ಇತ್ಯಾದೇಃ ಶ್ಲೋಕಸ್ಯ
 ಶೂನ್ಯಂ ವಾಸಗೃಹಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ಶಯನಾದುತ್ತಾಯ ಕಿಂಚಿಚ್ಛನ್ಯೈ-
 ನಿಂದ್ರಾವ್ಯಾಜಮುಪಾಗತಸ್ಯ ಸುಚಿರಂ ನಿರ್ವರ್ಣ್ಯ ಪತ್ಯುರ್ಮುಖಂ .
 ವಿಸ್ರಬ್ಧಂ ಪರಿಚುಂಬ್ಯ ಜಾತಪುಲಕಾಮಾಲೋಕ್ಯ ಗಂಡಸ್ಥಲೀಂ
 ಲಜ್ಜಾನಮ್ರಮುಖೀ ಪ್ರಿಯೇಣ ಹಸತಾ ಬಾಲಾ ಚಿರಂ ಚುಂಬಿತಾ ..
 ಇತ್ಯಾದಿಷು ಶ್ಲೋಕೇಷು ಸತ್ತ್ವಪಿ ನವತ್ವಂ . ಯಥಾ ವಾ — 'ತರಂಗಭೂಭಂಗಾ'
 ಇತ್ಯಾದಿಶ್ಲೋಕಸ್ಯ 'ನಾನಾಭಂಗಿಭ್ರಮದ್ಭೃಃ' ಇತ್ಯಾದಿಶ್ಲೋಕಾಪೇಕ್ಷಯಾನ್ಯತ್ವಂ .. 2..
 ಯುಕ್ತ್ಯಾನಯಾನುಸರ್ತವ್ಯೋ ರಸಾದಿರ್ಬಹುವಿಸ್ತರಃ .
 ಮಿಥೋಽಪ್ಯನಂತತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕಾವ್ಯಮಾಗೋರ್ ಯದಾಶ್ರಯಾತ್ .. 3..
 ಬಹುವಿಸ್ತಾರೋಽಯಂ ರಸಭಾವತದಾಭಾಸತತ್ಪ್ರಶಮಲಕ್ಷಣೋ ಮಾಗೋರ್
 ಯಥಾಸ್ವಂ
 ವಿಭಾವಾನುಭಾವಪ್ರಭೇದಕಲನಯಾ ಯಥೋಕ್ತಂ ಪ್ರಾಕ್ . ಸ ಸರ್ವ ಏವಾನಯಾ
 ಯುಕ್ತ್ಯಾನು-
 ಸರ್ತವ್ಯಃ . ಯಸ್ಯ ರಸಾದೇರಾಶ್ರಯಾದಯಂ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಃ ಪುರಾತನೈಃ ಕವಿಭಿಃ
 ಸಹಸ್ರ-
 ಸಂಖ್ಯೈರಸಂಖ್ಯೈರ್ವಾ ಬಹುಪ್ರಕಾರಂ ಕ್ಷಣ್ಣತ್ವಾನ್ಮಿತೋಽಪ್ಯನಂತತಾಮೇತಿ .
 ರಸಭಾವಾ-
 ದೀನಾಂ ಹಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ವಿಭಾವಾನುಭಾವವ್ಯಭಿಚಾರಿಸಮಾಶ್ರಯಾದಪರಿಮಿತತ್ವಂ .
 ತೇಷಾಂ ಚೈಕೈಕಪ್ರಭೇದಾಪೇಕ್ಷಯಾಪಿ ತಾವಜ್ಜಗದ್ವೃತ್ತಮುಪನಿಬದ್ಧಮಾನಂ
 ಸುಕವಿಭಿಃ-
 ದಿಚ್ಛಾವಶಾದನ್ಯಥಾ ಸ್ಥಿತಮಪ್ಯನ್ಯಥೈವ ವಿವರ್ತತೇ . ಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ ಚೈತಚ್ಚಿತ್ರ-
 ವಿಚಾರಾವಸರೇ . ಗಾಥಾ ಚಾತ್ರ ಕೃತೈವ ಮಹಾಕವಿನಾ —
 ಅತಥಾಸ್ಥಿತಾನಪಿ ತಥಾಸಂಸ್ಥಿತಾನಿವ ಹೃದಯೇ ಯಾ ನಿವೇಶಯತಿ .

ಅರ್ಥವಿಶೇಷಾನ್ ಸಾ ಜಯತಿ ವಿಕಟಕವಿಗೋಚರಾ ವಾಣೀ ..
 ತದಿತ್ಥಂ ರಸಭಾವಾದ್ಯಾಶ್ರಯೇಣ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಾನಾಮಾನಂತ್ಯಂ ಸುಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ .
 ಏತದೇವೋಪಪಾದಯಿತುಮುಚ್ಯತೇ —
 ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಾ ಅಪಿ ಹ್ಯರ್ಥಾಃ ಕಾವ್ಯೇ ರಸಪರಿಗ್ರಹಾತ್ .
 ಸರ್ವೇ ನವಾ ಇವಾಭಾಂತಿ ಮಧುಮಾಸ ಇವ ದ್ರುಮಾಃ .. 4..
 ತಥಾ ಹಿ ವಿವಕ್ಷಿತಾನ್ಯಪರವಾಚ್ಯಸ್ಯೈವ ಶಬ್ದಶಕ್ತ್ಯುಧ್ಭವಾನುರಣನ-
 ರೂಪವ್ಯಂಗ್ಯಪ್ರಕಾರಸಮಾಶ್ರಯೇಣ ನವತ್ವಂ . ಯಥಾ — ಧರಣೀಧಾರಣಾಯಾಧುನಾ
 ತ್ವಂ ಶೇಷಃ ಇತ್ಯಾದೇಃ .
 ಶೇಷೋ ಹಿಮಗಿರಿಸ್ತ್ವಂ ಚ ಮಹಾಂತೋ ಗುರವಃ ಸ್ಥಿರಾಃ .
 ಯದಲಂಘಿತಮರ್ಯಾದಾಶ್ಚಲಂತೀಂ ಬಿಭೃತೇ ಭುವಂ ..
 ಇತ್ಯಾದಿಷು ಸತ್ಸ್ವಪಿ . ತಸ್ಯೈವಾರ್ಥಶಕ್ತ್ಯುಧ್ಭವಾನುರಣನರೂಪವ್ಯಂಗ್ಯಸಮಾಶ್ರ-
 ಯೇಣ ನವತ್ವಂ . ಯಥಾ — ಏವಂವಾದಿನಿ ದೇವರ್ಷಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಸ್ಯ .
 ಕೃತೇ ವರಕಥಾಲಾಪೇ ಕುಮಾರ್ಯಃ ಪುಲಕೋದ್ಗಮೈಃ .
 ಸೂಚಯಂತಿ ಸ್ವಹಾಮಂತರ್ಲಜ್ಜಯಾವನತಾನನಾಃ ..
 ಇತ್ಯಾದಿಷು ಸತ್ತು ಅರ್ಥಶಕ್ತ್ಯುಧ್ಭವಾನುರಣನರೂಪವ್ಯಂಗ್ಯಸ್ಯ ಕವಿಪ್ರೌಢೋ-
 ಕ್ತಿನಿರ್ಮಿತಶರೀರತ್ವೇನ ನವತ್ವಂ . ಯಥಾ — ಸಜ್ಜಯತಿ ಸುರಭಿಮಾಸೋ ಇತ್ಯಾದೇಃ
 .
 ಸುರಭಿಸಮಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಸಹಸಾ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಂತಿ ರಮಣೀಯಾಃ .
 ರಾಗವತಾಮುತ್ಕಲಿಕಾಃ ಸಹೈವ ಸಹಕಾರಕಲಿಕಾಭಿಃ ..
 ಇತ್ಯಾದಿಷು ಸತ್ಸ್ವಪ್ಯಪೂರ್ವತ್ವಮೇವ .
 ಅರ್ಥಶಕ್ತ್ಯುಧ್ಭವಾನುರಣನರೂಪವ್ಯಂಗ್ಯಸ್ಯ ಕವಿನಿಬದ್ಧವಕ್ತ್ರಪ್ರೌಢೋಕ್ತಿಮಾತ್ರ-
 ನಿಷ್ಪನ್ನಶರೀರತ್ವೇನ ನವತ್ವಂ . ಯಥಾ 'ವಾಣಿಜ್ಯ ಹಸ್ತಿದಂತಾಃ ಇತ್ಯಾದಿಗಾ-
 ಧಾರ್ಥಸ್ಯ .
 ಕರಿಣೀವೈಧವ್ಯಕರೋ ಮಮ ಪುತ್ರ ಏಕಕಾಂಡವಿನಿವಾತಿ .
 ಹತಸ್ಸುಷಯಾ ತಥಾ ಕೃತೋ ಯಥಾ ಕಾಂಡಕರಂಡಕಂ ವಹತಿ ..
 ಏವಮಾದಿಷ್ಟರ್ಥೇಷು ಸತ್ಸ್ವಪ್ಯನಾಲೀಡತೈವ .
 ಯಥಾ ವ್ಯಂಗ್ಯಭೇದಸಮಾಶ್ರಯೇಣ ಧ್ವನೇಃ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಾನಾಂ ನವತ್ವಮುತ್ಪದ್ಯತೇ,
 ತಥಾ ವ್ಯಂಜಕಭೇದಸಮಾಶ್ರಯೇಣಾಪಿ . ತತ್ತು ಗ್ರಂಥವಿಸ್ತರಭಯಾನ್ನ ಲಿಖ್ಯತೇ,
 ಸ್ವಯಮೇವ ಸಹೃದಯೈರಭ್ಯೂಹ್ಯಂ . ಅತ್ರ ಚ ಪುನಃಪುನರುಕ್ತಮಪಿ
 ಸಾರತಯೇದಮುಚ್ಯತೇ —
 ವ್ಯಂಗ್ಯವ್ಯಂಜಕಭಾವೇಽಸ್ಮಿನ್ನಿವಿಧೇ ಸಂಭವತ್ಯಪಿ .

ರಸಾದಿಮಯ ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಕವಿಃ ಸ್ಯಾದವಧಾನವಾನ್ .. 5..

ಅಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥಾನಂತ್ಯಹೇತೌ ವ್ಯಂಗ್ಯವ್ಯಂಜಕಭಾವೇ ವಿಚಿತ್ರೇ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಸಂಭವ-
ತ್ಯಪಿ ಕವಿರಪೂರ್ವಾರ್ಥಲಾಭಾರ್ಥೀ ರಸಾದಿಮಯ ಏಕಸ್ಮಿನ್ ವ್ಯಂಗ್ಯವ್ಯಂಜಕಭಾವೇ
ಯತ್ನಾದವದಧೀತ . ರಸಭಾವತದಾಭಾಸರೂಪೇ ಹಿ ವ್ಯಂಗ್ಯೇ ತದ್ವ್ಯಂಜಕೇಷು ಚ
ಯಥಾ-

ನಿರ್ದಿಷ್ಟೇಷು ವರ್ಣಪದವಾಕ್ಯರಚನಾಪ್ರಬಂಧೇಷ್ವವಹಿತಮನಸಃ ಕವೇಃ
ಸರ್ವಮಪೂರ್ವಂ ಕಾವ್ಯಂ

ಸಂಪದ್ಯತೇ . ತಥಾ ಚ ರಾಮಾಯಣಮಹಾಭಾರತಾದಿಷು ಸಂಗ್ರಾಮಾದಯಃ
ಪುನಃಪುನರ-

ಭಿಹಿತಾ ಅಪಿ ನವನವಾಃ ಪ್ರಕಾಶಂತೇ . ಪ್ರಬಂಧೇ ಚಾಂಗೀ ರಸ ಏಕ ಏವೋಪನಿ-
ಬದ್ಯಮಾನೋಽರ್ಥವಿಶೇಷಲಾಭಂ ಛಾಯಾತಿಶಯಂ ಚ ಪುಷ್ಣಾತಿ . ಕಸ್ಮಿನ್ನಿವೇತಿ
ಚೇತ್ — ಯಥಾ ರಾಮಾಯಣೇ ಯಥಾ ವಾ ಮಹಾಭಾರತೇ . ರಾಮಾಯಣೇ ಹಿ
ಕರುಣೋ ರಸಃ

ಸ್ವಯಮಾದಿಕವಿನಾ ಸೂತ್ರತಃ ಲೋಕಃ ಶ್ಲೋಕತ್ವಮಾಗತಃ ಇತ್ಯೇವಂವಾದಿನಾ .

ನಿವ್ಯೂಢಶ್ಚ ಸ ಏವ ಸೀತಾತ್ಯಂತವಿಯೋಗಪರ್ಯಂತಮೇವ ಸ್ವಪ್ರಬಂಧಮುಪರಚಯತಾ

ಮಹಾಭಾರತೇಽಪಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾವ್ಯರೂಪಚ್ಛಾಯಾನ್ವಯಿನಿ ವೃಷ್ಟಿಪಾಂಡವವಿರಸಾವಸಾ-

ನವೈಮನಸ್ಯದಾಯಿನೀಂ ಸಮಾಪ್ತಿಮುಪನಿಬದ್ಧತಾ ಮಹಾಮುನಿನಾ ವೈರಾಗ್ಯಜನನತಾತ್ಪ್ರಯ-
ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ಸ್ವಪ್ರಬಂಧಸ್ಯ ದರ್ಶಯತಾ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷಣಃ ಪುರುಷಾರ್ಥಃ ಶಾಂತೋ
ರಸಶ್ಚ

ಮುಖ್ಯತಯಾ ವಿವಕ್ಷಾವಿಷಯತ್ವೇನ ಸೂಚಿತಃ . ಏತಚ್ಚಾಂಶೇನ ವಿವೃತಮೇವಾನ್ಯೈರ್ವ್ಯಾಫ-

ಖ್ಯಾವಿಧಾಯಿಭಿಃ . ಸ್ವಯಮೇವ ಚೈತದುದ್ಗೀರ್ಣಂ ತೇನೋದೀರ್ಣಮಹಾಮೋಹಮಗ್ನಮುಖ-
ಲೋಕಮತಿವಿಮಲಜ್ಞಾನಾಲೋಕದಾಯಿನಾ ಲೋಕನಾಥೇನ —

ಯಥಾ ಯಥಾ ವಿಪರ್ಯೇತಿ ಲೋಕತಂತ್ರಮಸಾರವತ್ .

ತಥಾ ತಥಾ ವಿರಾಗೋತ್ರ ಜಾಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ..

ಇತ್ಯಾದಿ ಬಹುಶಃ ಕಥಯತಾ . ತತಶ್ಚ ಶಾಂತೋ ರಸೋ ರಸಾಂತರೈರ್ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷಣಃ
ಪುರುಷಾರ್ಥಃ ಪುರುಷಾರ್ಥಾಂತರೈಸ್ತದುಪನರ್ಜನತ್ವೇನಾನುಗಮ್ಯಮಾನೋಽಜ್ಞಿತ್ವೇನ
ವಿವಕ್ಷಾ-

ವಿಷಯ ಇತಿ ಮಹಾಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯಂ ಸುವ್ಯಕ್ತಮೇವಾವಭಾಸತೇ .

ಅಂಗಾಂಗಿಭಾವಶ್ಚ

ಯಥಾ ರಸಾನಾಂ ತಥಾ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಮೇವ .

ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಾಂತಸ್ತತ್ತ್ವಾನಪೇಕ್ಷಯಾ ಶರೀರಸ್ಯೇವಾಂಗಭೂತಸ್ಯ ರಸಸ್ಯ ಪುರುಷಾ-

ರ್ಥಸ್ಯ ಚ ಸ್ವಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ಚಾರುತ್ವಮಪ್ಯವಿರುದ್ಧಂ . ನನು ಮಹಾಭಾರತೇ ಯಾವಾನ್ವಿ-

ವಕ್ಷ್ಯಾವಿಷಯಃ ಸೋಽನುಕ್ರಮಣ್ಯಾಂ ಸರ್ವ ಏವಾನುಕ್ರಾಂತೋ ನ ಚೈತತ್ತತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ, ಪ್ರತ್ಯುತ

ಸರ್ವಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಬೋಧಹೇತುತ್ವಂ ಸರ್ವರಸಗರ್ಭತ್ವಂ ಚ ಮಹಾಭಾರತಸ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ನುದ್ದೇಶೇ

ಸ್ವಶಬ್ದನಿವೇದಿತತ್ವೇನ ಪ್ರತೀಯತೇ . ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ — ಸತ್ಯಂ ಶಾಂತಸ್ಯೈವ ರಸಸ್ಯಾ-
ಜ್ಞಿತ್ವಂ ಮಹಾಭಾರತೇ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಚ ಸರ್ವಪುರುಷಾರ್ಥೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮಿತ್ಯೇತನ್ನ
ಸ್ವ-

ಶಬ್ದಾಭಿಧೇಯತ್ವೇನಾನುಕ್ರಮಣ್ಯಾ ದರ್ಶಿತಂ, ದರ್ಶಿತಂ ತು ವ್ಯಂಗ್ಯತ್ವೇನ —

ಭಗವಾನ್ವಾಸುದೇವಶ್ಚ ಕೀರ್ತ್ಯತೇಽತ್ರ ಸನಾತನಃ

ಇತ್ಯಸ್ಮಿನ್ ವಾಕ್ಯೇ . ಅನೇನ ಹ್ಯಯಮರ್ಥೋ ವ್ಯಂಗ್ಯತ್ವೇನ ವಿವಕ್ಷಿತೋ ಯದತ್ರ
ಮಹಾಭಾರತೇ ಪಾಂಡವಾದಿಚರಿತಂ ಯತ್ಕೀರ್ತ್ಯತೇ ತತ್ಸರ್ವಮವಸಾನವಿರಸಮವಿದ್ಯಾಪ್ರ-

ಪಂಚರೂಪಂಚ, ಪರಮಾರ್ಥಸತ್ಯಸ್ವರೂಪಸ್ತು ಭಗವಾನ್ವಾಸುದೇವೋಽತ್ರ ಕೀರ್ತ್ಯತೇ .

ತಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಪರಮೇಶ್ವರೇ ಭಗವತಿ ಭವತ ಭಾವಿತಚೇತಸೋ, ಮಾ ಭೂತ ವಿಭೂ-

ತಿಷು ನಿಸಾರಾಸು ರಾಗಿಣೋ ಗುಣೇಷು ವಾ ನಯವಿನಯಪರಾಕ್ರಮಾದಿಷ್ಟಮೀಷು ಕೇವಲೇಷು

ಕೇಷುಚಿತ್ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಪ್ರತಿನಿವಿಷ್ಟಧಿಯಃ . ತಥಾ ಚಾಗ್ರೇ - ಪಶ್ಯತ ನಿಸಾರತಾಂ

ಸಂಸಾರಸ್ಯೇತ್ಯಮುಮೇವಾರ್ಥಂ ದ್ಯೋತಯನ್ ಸ್ಫುಟಮೇವಾವಭಾಸತೇ ವ್ಯಂಜಕಶಕ್ತ್ಯನುಗೃಹೀತಶ್ಚ

ಶಬ್ದಃ . ಏವಂವಿಧಮೇವಾರ್ಥಂ ಗರ್ಭೀಕೃತಂ ಸಂದರ್ಶಯಂತೋಽನಂತರಶ್ಲೋಕಾ ಲಕ್ಷ್ಯಂತೇ -

ಸ ಹಿ ಸತ್ಯಂ ಇತ್ಯಾದಯಃ .

ಅಯಂ ಚ ನಿಗೂಢರಮಣೀಯೋಽರ್ಥೋ ಮಹಾಭಾರತಾವಸಾನೇ ಹರಿವಂಶವರ್ಣನೇನ ಸಮಾಪ್ತಿಂ ವಿಧದತಾ ತೇನೈವ ಕವಿವೇಧಸಾ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನೇನ ಸಮ್ಯಕ್ಸು ಟ್ತೀಕೃತಃ

ಅನೇನ ಚಾರ್ಥೇನ ಸಂಸಾರಾತೀತೇ ತತ್ತ್ವಾಂತರೇ ಭಕ್ತೃತಿಶಯಂ ಪ್ರವರ್ತಯತಾ
ಸಕಲ

ಏವ ಸಾಂಸಾರಿಕೋ ವ್ಯವಹಾರಃ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷೀಕೃತೋ ನ್ಯಕ್ಷೇಣ ಪ್ರಕಾಶತೇ .
ದೇವತಾರ್ಥ-

ತಪಃಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ಚ ಪ್ರಭಾವಾತಿಶಯವರ್ಣನಂ ತಸ್ಯೈವ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಃ
ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯಪಾಯತ್ವೇನ
ತದ್ವಿಭೂತಿತ್ವೇನೈವ ದೇವತಾವಿಶೇಷಾಣಾಮನ್ಯೇಷಾಂ ಚ . ಪಾಂಡವಾದಿಚರಿತವರ್ಣನ-

ನ್ಯಾಪಿ ವೈರಾಗ್ಯಜನನತಾತ್ಪರ್ಯಾದ್ವೈರಾಗ್ಯಸ್ಯ ಚ ಮೋಕ್ಷಮೂಲತ್ವಾನೋಕ್ಷಸ್ಯ ಚ
ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯಪಾಯತ್ವೇನ ಮುಖ್ಯತಯಾ ಗೀತಾದಿಷು ಪ್ರದರ್ಶಿತತ್ವಾತ್ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತ್ಯ-

ಪಾಯತ್ವಮೇವ ಪರಂಪರಯಾ . ವಾಸುದೇವಾದಿಸಂಜ್ಞಾಭಿಧೇಯತ್ವೇನ
ಚಾಪರಿಮಿತಶಕ್ತ್ಯಾ-

ಸ್ವದಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಗೀತಾದಿಪ್ರದೇಶಾಂತರೇಷು ತದಭಿಧಾನತ್ವೇನ ಲಬ್ಧಪ್ರಸಿದ್ಧಿ
ಮಾಥು-

ರಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾನುಕೃತಸಕಲಸ್ವರೂಪಂ ವಿವಕ್ಷಿತಂ ನ ತು ಮಾಥುರಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾಂಶ
ಏವ,

ಸನಾತನಶಬ್ದವಿಶೇಷಿತತ್ವಾತ್ . ರಾಮಾಯಣಾದಿಷು ಚಾನಯಾ ಸಂಜ್ಞಯಾ
ಭಗವನ್ಮೂ-

ತ್ಯಂತರೇ ವ್ಯವಹಾರದರ್ಶನಾತ್ . ನಿರ್ಣೀತಶ್ಚಾಯಮರ್ಥಃ ಶಬ್ದತತ್ತ್ವವಿದ್ಭಿರೇವ .

ತದೇವಮನುಕ್ರಮಣೀನಿರ್ದಿಷ್ಟೇನ ವಾಕ್ಯೇನ ಭಗವದ್ವ್ಯತಿರೇಕಿಣಃ ಸರ್ವಸ್ಯಾನ್ಯ-

ಸ್ಯಾನಿತ್ಯತಾಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಾ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷಣ ಏವೈಕಃ ಪರಃ ಪುರುಷಾರ್ಥಃ
ಶಾಸ್ತ್ರನಯೇ,

ಕಾವ್ಯನಯೇ ಚ ತೃಷ್ಣಾಕ್ಷಯಸುಖಪರಿಪೋಷಲಕ್ಷಣಃ ಶಾಂತೋ ರಸೋ
ಮಹಾಭಾರತಸ್ಯಾ-

ಜ್ಞಿತ್ವೇನ ವಿವಕ್ಷಿತ ಇತಿ ಸುಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ . ಅತ್ಯಂತಸಾರಭೂತತ್ವಾಚ್ಚಾಯಮರ್ಥೋ
ವ್ಯಂಗ್ಯತ್ವೇನೈವ ದರ್ಶಿತೋ ನ ತು ವಾಚ್ಯತ್ವೇನ . ಸಾರಭೂತೋ ಹ್ಯರ್ಥಃ
ಸ್ವಶಬ್ದಾನಭಿ-

ಧೇಯತ್ವೇನ ಪ್ರಕಾಶಿತಃ ಸುತರಾಮೇವ ಶೋಭಾಮಾವಹತಿ . ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಶ್ಚೇಯಮಸ್ತೇವ
ವಿದಗ್ಧವಿದ್ವತ್ಪರಿಷತ್ಸು ಯದಭಿಮತತರಂ ವಸ್ತು ವ್ಯಂಗ್ಯತ್ವೇನ ಪ್ರಕಾಶ್ಯತೇ ನ

ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಛಬ್ದವಾಚ್ಯತ್ವೇನ . ತಸ್ಮಾನ್ನಿ ತಮೇತತ್ — ಅಂಗಿಭೂತರಸಾದ್ಯಾಶ್ರಯೇಣ

ಕಾವ್ಯೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ನವಾರ್ಥಲಾಭೋ ಭವತಿ ಬಂಧಚ್ಛಾಯಾ ಚ ಮಹತೀ ಸಂಪದ್ಯತ

ಇತಿ . ಅತ ಏವ ಚ ರಸಾನುಗುಣಾರ್ಥವಿಶೇಷೋಪನಿಬಂಧಮಲಂಕಾರಾಂತರವಿರಹೇಽಪಿ ಛಾಯಾತಿಶಯಯೋಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯೇ ದೃಶ್ಯತೇ . ಯಥಾ —

ಮುನಿರ್ಜಯತಿ ಯೋಗೀಂದ್ರೋ ಮಹಾತ್ಮಾ ಕುಂಭಸಂಭವಃ .

ಯೇನೈಕಚುಲಕೇ ದೃಷ್ಟೌ ತೌ ದಿವ್ಯೌ ಮತ್ಸ್ಯ ಕಚ್ಛಪೌ ..

ಇತ್ಯಾದೌ . ಅತ್ರ ಹ್ಯದ್ಭುತರಸಾನುಗುಣಮೇಕಚುಲಕೇ ಮತ್ಸ್ಯಕಚ್ಛಪದರ್ಶನಂ

ಛಾಯಾತಿಶಯಂ ಪುಷ್ಣಾತಿ . ತತ್ರ ಹ್ಯೇಕಚುಲಕೇ ಸಕಲಜಲಧಿಸನ್ನಿಧಾನಾದಪಿ

ದಿವ್ಯಮತ್ಸ್ಯಕಚ್ಛಪದರ್ಶನಮಕ್ಷುಣ್ಣತ್ವಾದದ್ಭುತರಸಾನುಗುಣತರಂ . ಕ್ಷುಣ್ಣಂ ಹಿ

ವಸ್ತು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧೌ ದ್ಭುತಮಪಿ ನಾಶ್ಚರ್ಯಕಾರಿ ಭವತಿ . ನ ಚಾಕ್ಷುಣ್ಣಂ ವಸ್ತುಪ-

ನಿಬದ್ಯಮಾನಮದ್ಭುತರಸಸ್ಯೈವಾನುಗುಣಂ ಯಾವದ್ರಸಾಂತರಸ್ಯಾಪಿ . ತದ್ಯಥಾ —

ಸ್ವಿದ್ಯತಿ ರೋಮಾಂಚತೇ ವೇಪತೇ ರಥ್ಯಾಯಾಂತುಲಾಗ್ರೇಣ .

ಸ ಪಾಶ್ಚೋಽದ್ಯಾಪಿ ಸುಭಗ ತಸ್ಯಾ ಯೇನಾಸ್ಯತಿಕ್ರಾಂತಃ ..

ಏತದ್ಗಾಥಾರ್ಥಾದ್ಭಾವ್ಯಮಾನಾದ್ಯಾ ರಸಪ್ರತೀತಿರ್ಭವತಿ, ಸಾ ತ್ವಾಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಿದ್ಯ-

ತಿ ರೋಮಾಂಚತೇ ವೇಪತೇ ಇತ್ಯೇವಂವಿಧಾದರ್ಥಾತ್ಪ್ರತೀಯಮಾನಾನ್ಮನಾಗಪಿ

ನೋ ಜಾಯತೇ .

ತದೇವಂ ಧ್ವನಿಪ್ರಭೇದಸಮಾಶ್ರಯೇಣ ಯಥಾ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಾನಾಂ ನವತ್ವಂ

ಜಾಯತೇ ತಥಾ

ಪ್ರತಿವಾದಿತಂ . ಗುಣೇಭೂತವ್ಯಂಗ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ತ್ರಿಭೇದವ್ಯಂಗ್ಯಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಯೇ

ಪ್ರಕಾರಾ-

ಸ್ತತ್ಸಮಾಶ್ರಯೇಣಾಪಿ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುನಾಂ ನವತ್ವಂ ಭವತ್ಯೇವ . ತತ್ತತ್ವತಿವಿಸ್ತಾರಕಾ-

ರೀತಿ ನೋದಾಹೃತಂ ಸಹೃದಯೈಃ ಸ್ವಯಮುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯಂ .. 5..

ಧ್ವನೇರಿತ್ಥಂ ಗುಣೇಭೂತವ್ಯಂಗ್ಯಸ್ಯ ಚ ಸಮಾಶ್ರಯಾತ್ .

ನ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥವಿರಾಮೋಽಸ್ತಿ ಯದಿ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರತಿಭಾಗುಣಃ .. 6..

ಸತ್ತ್ವಪಿ ಪುರಾತನಕವಿಪ್ರಬಂಧೇಷು ಯದಿ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರತಿಭಾಗುಣಃ, ತಸ್ಮಿಂಸ್ತ್ವ -

ಸತಿ ನ ಕಿಂಚಿದೇವ ಕವೇರ್ವಸ್ತ್ವಸ್ತಿ . ಬಂಧಚ್ಛಾಯಾಪ್ಯರ್ಥದ್ವಯಾನುರೂಪಶಬ್ದ-

ಸನ್ನಿವೇಶೋಽರ್ಥಪ್ರತಿಭಾನಾಭಾವೇ ಕಥಮುಪಪದ್ಯತೇ . ಅನವೇಕ್ಷಿತಾರ್ಥವಿಶೇಷಾಕ್ಷರರಚನ-

ಬಂಧಚ್ಛಾಯೇತಿ ನೇದಂ ನೇದೀಯಃ ಸಹೃದಯಾನಾಂ . ಏವಂ ಹಿ ಸತ್ಯರ್ಥಾನಪೇಕ್ಷಚತುರ-

ಮಧುರವಚನರಚನಾಯಾಮಪಿ ಕಾವ್ಯವ್ಯಪದೇಶಃ ಪ್ರವರ್ತೇತ . ಶಬ್ದಾರ್ಥಯೋಃ

ಸಾಹಿತ್ಯೇನ

ಕಾವ್ಯತೇ ಕಥಂ ತಥಾವಿಧೇ ವಿಷಯೇ ಕಾವ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೇತಿ ಚೇತ್ — ಪರೋಪನಿಬದ್ಧಾರ್ಥ-

ವಿರಚನೇ ಯಥಾ ತತ್ಕಾವ್ಯತ್ವವ್ಯವಹಾರಸ್ತಥಾ ತಥಾವಿಧಾನಾಂ ಕಾವ್ಯಸಂದ-
ಭಾರ್ತಾಂ .. 6..

ನ ಚಾರ್ಥಾನಂತ್ಯಂ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಪೇಕ್ಷಯೈವ ಯಾವದ್ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಪೇಕ್ಷಯಾಪೀತಿ
ಪ್ರತಿಪಾದಯಿತುಮುಚ್ಯತೇ —

ಅವಸ್ಥಾದೇಶಕಾಲಾದಿವಿಶೇಷೈರಪಿ ಜಾಯತೇ .

ಆನಂತ್ಯಮೇವ ವಾಚ್ಯಸ್ಯ ಶುದ್ಧಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ವಭಾವತಃ .. 7..

ಶುದ್ಧಸ್ಯಾನಪೇಕ್ಷಿತವ್ಯಂಗ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ವಾಚ್ಯಸ್ಯಾನಂತ್ಯಮೇವ ಜಾಯತೇ ಸ್ವಭಾ-

ವತಃ . ಸ್ವಭಾವೋ ಹ್ಯಯಂ ವಾಚ್ಯಾನಾಂ ಚೇತನಾನಾಮಚೇತನಾನಾಂ ಚ
ಯದವಸ್ಥಾಭೇದಾ-

ದ್ದೇಶಭೇದಾತ್ಕಾಲಭೇದಾತ್ಸ್ವಲ್ಪಕ್ಷಣ್ಯಭೇದಾಚ್ಚಾನಂತತಾ ಭವತಿ . ತೈಶ್ಚ ತಥಾವ್ಯವ-
ಸ್ಥಿತೈಃ ಸದ್ಭಿಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾನೇಕಸ್ವಭಾವಾನುಸರಣರೂಪಯಾ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತ್ಯಾಪಿ ತಾವ-
ದುಪನಿಬದ್ಧಮಾನೈರ್ನಿರವಧಿಃ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಃ ಸಂಪದ್ಯತೇ . ತಥಾ ಹ್ಯವಸ್ಥಾಭೇದಾನ್ನವತ್ತ್ವಂ
ಯಥಾ — ಭಗವತೀ ಪಾರ್ವತೀ ಕುಮಾರಸಂಭವೇ ಸರ್ವೋಪಮಾದ್ರವ್ಯಸಮುಚ್ಚಯೇನ

ಇತ್ಯಾ-

ದಿಭಿರುಕ್ತಿಭಿಃ ಪ್ರಥಮಮೇವ ಪರಿಸಮಾಪಿತರೂಪವರ್ಣನಾಪಿ ಪುನರ್ಭಗವತಃ
ಶಂಭೋ-

ಲೋಚನಗೋಚರಮಾಯಾಂತೀ ವಸಂತಪುಷ್ಪಾಭರಣಂ ವಹಂತೀ ಮನ್ಮಥೋಪಕರಣಭು-
ಭಂಗ್ಯಂತರೇಣೋಪವರ್ಣಿತಾ . ಸೈವ ಚ ಪುನರ್ನವೋದ್ವಾಹಸಮಯೇ
ಪ್ರಸಾಧ್ಯಮಾನಾ ತಾಂ

ಪ್ರಾಜ್ಞುಖೀಂ ತತ್ರ ನಿವೇಶ್ಯ ತನ್ವೀಂ ಇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತಿಭಿರ್ನವೇನೈವ ಪ್ರಕಾರೇಣ ನಿರೂಪಿ-
ತರೂಪಸೌಷ್ಠವಾ . ನ ಚ ತೇ ತಸ್ಯ ಕವೇರೇಕತ್ವೈವಾಸಕೃತ್ಕೃತಾ ವರ್ಣನಪ್ರಕಾರಾ
ಅಪುನ-

ರುಕ್ತತೇನ ವಾ ನವನವಾರ್ಥನಿರ್ಭರತೇನ ವಾ ಪ್ರತಿಭಾಸಂತೇ . ದರ್ಶಿತಮೇವ
ಚೈತದ್ಧಿ-

ಷಮಬಾಣಲೀಲಾಯಾಂ —

ನ ಚ ತೇಷಾಂ ಘಟತೇವಧಿಃ ನ ಚ ತೇ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಕಥಮಪಿ ಪುನರುಕ್ತಾಃ .

ಯೇ ವಿಭ್ರಮಾಃ ಪ್ರಿಯಾಣಾಮರ್ಥಾ ವಾ ಸುಕವಿವಾಣೇನಾಂ ..

ಅಯಮಪರಶ್ಚಾವಸ್ಥಾಭೇದಪ್ರಕಾರೋ ಯದಚೇತನಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚೇತನಂ
ದ್ವಿತೀಯಂ

ರೂಪಮಭಿಮಾನಿತ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಹಿಮವದ್ಗಂಗಾದೀನಾಂ . ತಚ್ಚೋಚಿತಚೇತನವಿಷಯಸ್ವರೂಪ-

ಯೋಜನಯೋಪನಿಬದ್ಧಮಾನಮನ್ಯದೇವ ಸಂಪದ್ಯತೇ . ಯಥಾ ಕುಮಾರಸಂಭವ
ಏವ

ಪರ್ವತಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ಹಿಮವತೋ ವರ್ಣನಂ, ಪುನಃ ಸಪ್ತರ್ಷಿಪ್ರಿಯೋಕ್ತಿಷು
ಚೇತನತತ್ತ್ವರೂಪಾ-

ಪೇಕ್ಷಯಾ ಪ್ರದರ್ಶಿತಂ ತದಪೂರ್ವಮೇವ ಪ್ರತಿಭಾತಿ . ಪ್ರಸಿದ್ಧಶ್ಚಾಯಂ
ಸತ್ಕವೀನಾಂ ಮಾರ್ಗಃ .

ಇದಂ ಚ ಪ್ರಸ್ಥಾನಂ ಕವಿವೃತ್ತತಯೇ ವಿಷಮಬಾಣಲೀಲಾಯಾಂ ಸಪ್ರಪಂಚಂ
ದರ್ಶಿತಂ .

ಚೇತನಾನಾಂ ಚ ಬಾಲ್ಯಾದ್ಯವಸ್ಥಾಭಿರನ್ಯತ್ವಂ ಸತ್ಕವೀನಾಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮೇವ .
ಚೇತನಾ-

ನಾಮವಸ್ಥಾಭೇದೇಽಪ್ಯವಾಂತರಾವಸ್ಥಾಭೇದಾನ್ನಾನಾತ್ವಂ . ಯಥಾ ಕುಮಾರೀಣಾಂ
ಕುಸುಮ-

ಶರಭಿನ್ನಹೃದಯಾನಾಮನ್ಯಾಸಾಂ ಚ . ತತ್ರಾಪಿ ವಿನೀತಾನಾಮವಿನೀತಾನಾಂ ಚ .

ಅಚೇತನಾನಾಂ ಚ ಭಾವಾನಾಮಾರಂಭಾದ್ಯವಸ್ಥಾಭೇದಭಿನ್ನಾನಾಮೇಕೈಕಶಃ
ಸ್ವರೂಪಮುಪ-

ನಿಬದ್ಧಮಾನಮಾನಂತ್ಯಮೇವೋಪಯಾತಿ . ಯಥಾ —

ಹಂಸಾನಾಂ ನಿನದೇಷು ಯೈಃ ಕವಲಿತ್ಯೈರಾಸಜ್ಯತೇ ಕೂಜತಾ-

ಮನ್ಯಃ ಕೋಽಪಿ ಕಷಾಯಕಂಠಲುಠನಾದಾಘರ್ಷಾರೋ ವಿಭ್ರಮಃ .

ತೇ ಸಂಪ್ರತ್ಯಕರೋರವಾರಣವಧೂದಂತಾಂಕುರಸ್ವರ್ಧಿನೋ

ನಿರ್ಯಾತಾಃ ಕಮಲಾಕರೇಷು ಬಿಸಿನೀಕಂದಾಗ್ರಿಮಗ್ರಂಥಯಃ ..

ಏವಮನ್ಯತ್ರಾಪಿ ದಿಶಾನಯಾನುಸರ್ತವ್ಯಂ .

ದೇಶಭೇದಾನ್ನಾನಾತ್ವಮಚೇತನಾನಾಂ ತಾವತ್ . ಯಥಾ ವಾಯೂನಾಂ
ನಾನಾದಿಗ್ಧೇಶ-

ಚಾರಿಣಾಮನ್ಯೇಷಾಮಪಿ ಸಲಿಲಕುಸುಮಾದೀನಾಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮೇವ . ಚೇತನಾನಾಮಪಿ
ಮಾನುಷಪಶುಪಕ್ಷಿಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ಗ್ರಾಮಾರಣ್ಯಸಲಿಲಾದಿಸಮೇಧಿತಾನಾಂ

ಪರಸ್ಪರಂ ಮಹಾ-

ನ್ವಿಶೇಷಃ ಸಮುಪಲಕ್ಷ್ಯತ ಏವ . ಸ ಚ ವಿವಿಚ್ಯ ಯಥಾಯಥಮುಪನಿಬದ್ಧಮಾನ-

ಸ್ತಥೈವಾನಂತ್ಯಮಾಯಾತಿ . ತಥಾ ಹಿ — ಮಾನುಷಾಣಾಮೇವ ತಾವದ್ಧಿಗ್ಧೇಶಾದಿ-

ಭಿನ್ನಾನಾಂ ಯೇ ವ್ಯವಹಾರವ್ಯಾಪಾರಾದಿಷು ವಿಚಿತ್ರಾ ವಿಶೇಷಾಸ್ತೇಷಾಂ ಕೇನಾಂತಃ

ಶಕ್ಯತೇ ಗಂತುಂ, ವಿಶೇಷತೋ ಯೋಷಿತಾಂ . ಉಪನಿಬದ್ಧತೇ ಚ ತತ್ಪರ್ವಮೇವ

ಸುಕವಿಭಿಯರ್ಥಾಪ್ರತಿಭಂ .

ಕಾಲಭೇದಾಚ್ಚ ನಾನಾತ್ವಂ . ಯಥರ್ತುಭೇದಾದ್ಧಿಗ್ವ್ಯಮಸಲಿಲಾದೀನಾಮಚೇತನಾ-

ನಾಂ . ಚೇತನಾನಾಂ ಚೌತ್ಸುಕ್ಯಾದಯಃ ಕಾಲವಿಶೇಷಾಶ್ರಯಿಣಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾ ಏವ .

ಸ್ವಾಲಕ್ಷಣ್ಯಪ್ರಭೇದಾಚ್ಚ ಸಕಲಜಗದ್ಗತಾನಾಂ ವಸ್ತುನಾಂ ವಿನಿಬಂಧನಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮೇವ .

ತಚ್ಚ ಯಥಾವಸ್ಥಿತಮಪಿ ತಾವದುಪನಿಬದ್ಧಮಾನಮನಂತತಾಮೇವ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ-
ನ್ಯಾಪಾದಯತಿ .

ಅತ್ರ ಕೇಚಿದಾಚಕ್ಷೀರನ್ — ಯಥಾ ಸಾಮಾನ್ಯಾತ್ಮನಾ ವಸ್ತುನಿ ವಾಚ್ಯತಾಂ
ಪ್ರತಿಪದ್ಯಂತೇ ನ ವಿಶೇಷಾತ್ಮನಾ ; ತಾನಿ ಹಿ ಸ್ವಯಮನುಭೂತಾನಾಂ
ಸುಖಾದೀನಾಂ

ತನ್ನಿಮಿತ್ತಾನಾಂ ಚ ಸ್ವರೂಪಮನ್ಯತ್ರಾರೋಪಯದ್ಧಿಃ ಸ್ವಪರಾನುಭೂತರೂಪಸಾಮಾನ್ಯ-

ಮಾತ್ರಾಶ್ರಯೇಣೋಪನಿಬದ್ಧಂತೇ ಕವಿಭಿಃ . ನ ಹಿ ತ್ರೈರತೀತಮನಾಗತಂ
ವರ್ತಮಾನಂಚ

ಪರಿಚಿತಾದಿಸ್ವಲಕ್ಷಣಂ ಯೋಗಿಭಿರಿವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕ್ರಿಯತೇ ; ತಚ್ಚಾನುಭಾವ್ಯಾನು-
ಭವಸಾಮಾನ್ಯಂ ಸರ್ವಪ್ರತಿಪತ್ತಸಾಧಾರಣಂ ಪರಿಮಿತತ್ವಾತ್ಪುರಾತನಾನಾಮೇವ
ಗೋಚರೀ-

ಭೂತಂ, ತಸ್ಯಾವಿಷಯತ್ವಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ಅತ ಏವ ಸ ಪ್ರಕಾರವಿಶೇಷೋ
ಯೈರದ್ಯತನೈ-

ರಭಿನವತ್ತೇನ ಪ್ರತೀಯತೇ ತೇಷಾಮಭಿಮಾನಮಾತ್ರಮೇವ ಭಣಿತಿಕೃತಂ
ವೈಚಿತ್ರ್ಯಮಾತ್ರಮ-

ತ್ರಾಸ್ತೀತಿ .

ತತ್ಪೋಚ್ಯತೇ — ಯತ್ಕೂಕ್ತಂ ಸಾಮಾನ್ಯಮಾತ್ರಾಶ್ರಯೇಣ ಕಾವ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಸ್ತಸ್ಯ ಚ
ಪರಿಮಿತತ್ವೇನ ಪ್ರಾಗೇವ ಗೋಚರೀಕೃತತ್ವಾನ್ನಾಸ್ತಿ ನವತ್ವಂ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುನಾಮಿತಿ,
ತದಯುಕ್ತಂ ; ಯತೋ ಯದಿ ಸಾಮಾನ್ಯಮಾತ್ರಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಕಾವ್ಯಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ
ಕಿಂಕೃತ-

ಸ್ತರ್ಹಿ ಮಹಾಕವಿನಿಬದ್ಧಮಾನಾನಾಂ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಾನಾಮತಿಶಯಃ . ವಾಲ್ಮೀಕಿವ್ಯ-
ತಿರಿಕ್ತಸ್ಯಾನ್ಯಸ್ಯ ಕವಿವ್ಯಪದೇಶ ಏವ ವಾ ಸಾಮಾನ್ಯವ್ಯತಿರಿಕ್ತಸ್ಯಾ-

ನ್ಯಸ್ಯ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯಾಭಾವಾತ್, ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ಯ ಚಾದಿಕವಿನೈವ ಪ್ರದರ್ಶಿತ-

ತ್ವಾತ್ . ಉಕ್ತಿವೈಚಿತ್ರ್ಯಾನ್ವೇಷ ದೋಷ ಇತಿ ಚೇತ್ — ಕಿಮಿದಮುಕ್ತಿವೈಚಿತ್ರ್ಯಂ ?

ಉಕ್ತಿರ್ಹಿ ವಾಚ್ಯವಿಶೇಷಪ್ರತಿಪಾದಿ ವಚನಂ . ತದ್ವೈಚಿತ್ರ್ಯೇ ಕಥಂ ನ ವಾಚ್ಯವೈ-

ಚಿತ್ರಂ . ವಾಚ್ಯವಾಚಕಯೋರವಿನಾಭಾವೇನ ಪ್ರವೃತ್ತೇಃ . ವಾಚ್ಯಾನಾಂ ಚ ಕಾವ್ಯೇ-
ಪ್ರತಿಭಾಸಮಾನಾನಾಂ ಯದ್ರೂಪಂ ತತ್ತು ಗ್ರಾಹ್ಯವಿಶೇಷಾಭೇದೇನೈವ ಪ್ರತೀಯತೇ
. ತೇನೋ-

ಕ್ರಿವೈಚಿತ್ರೈವಾದಿನಾ ವಾಚ್ಯವೈಚಿತ್ರೈಮನಿಚ್ಛತಾಪ್ಯವಶ್ಯಮೇವಾಭ್ಯುಪಗಂತವ್ಯಂ .
ತದಯಮತ್ರ ಸಂಕ್ಷೇಪಃ —

ವಾಲ್ಮೀಕಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತಸ್ಯ ಯದ್ಯೇಕಸ್ಯಾಪಿ ಕಸ್ಯಚಿತ್ .

ಇಷ್ಯತೇ ಪ್ರತಿಭಾರ್ಥೇಷು ತತ್ತದಾನಂತ್ಯಮಕ್ಷಯಂ ..

ಕಿಂಚ, ಉಕ್ತಿವೈಚಿತ್ರಂ ಯತ್ಕಾವ್ಯನವತ್ವೇ ನಿಬಂಧನಮುಚ್ಯತೇ ತದಸ್ಮತ್ಪಕ್ಷಾ-

ನುಗುಣಮೇವ . ಯತೋ ಯಾವಾನಯಂ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಾನಂತ್ಯಭೇದಹೇತುಃ

ಪ್ರಕಾರಃ ಪ್ರಾಗ್ಗರ್ಶಿತಃ

ಸ ಸರ್ವ ಏವ ಪುನರುಕ್ತಿವೈಚಿತ್ಯಾದ್ ದ್ವಿಗುಣತಾಮಾಪದ್ಯತೇ . ಯಶ್ಚಾಯಮುಪಮಾಶ್ಲೇಷಾ-

ರಲಂಕಾರವರ್ಗಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಸ ಭಣಿತಿವೈಚಿತ್ಯಾದುಪನಿಬಂಧ್ಯಮಾನಃ ಸ್ವಯಮೇವಾನವ-

ಧಿರ್ಧತ್ತೇ ಪುನಃ ಶತಶಾಖತಾಂ. ಭಣಿತಿಶ್ಚ ಸ್ವಭಾಷಾಭೇದೇನ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ಸತೀ

ಪ್ರತಿನಿಯತಭಾಷಾಗೋಚರಾರ್ಥವೈಚಿತ್ಯನಿಬಂಧನಂ ಪುನರಪರಂ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಾನಾಮಾನ-

ನ್ಯಮಾಪಾದಯತಿ . ಯಥಾ ಮಮೈವ —

ಮಮ ಮಮ ಇತಿ ಭಣತೋ ವ್ರಜತಿ ಕಾಲೋ ಜನಸ್ಯ .

ತಥಾಪಿ ನ ದೇವೋ ಜನಾರ್ದನೋ ಗೋಚರೋ ಭವತಿ ಮನಸಃ .. 7..

ಇತ್ಥಂ ಯಥಾ ಯಥಾ ನಿರೂಪ್ಯತೇ ತಥಾ ತಥಾ ನ ಲಭ್ಯತೇಽಂತಃ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ-

ನಾಂ . ಇದಂ ತೂಚ್ಯತೇ —

ಅವಸ್ಥಾದಿವಿಭಿನ್ನಾನಾಂ ವಾಚ್ಯಾನಾಂ ವಿನಿಬಂಧನಂ .

ಯತ್ಪ್ರದರ್ಶಿತಂ ಪ್ರಾಕ್

ಭೂಮ್ನೈವ ದೃಶ್ಯತೇ ಲಕ್ಷ್ಯೇ -

ನ ತಚ್ಛಕ್ಯಮಪೋಹಿತುಂ .

- ತತ್ತು ಭಾತಿ ರಸಾಶ್ರಯಾತ್ .. 8..

ತದಿದಮತ್ರ ಸಂಕ್ಷೇಪೇಣಾಭಿಧೀಯತೇ ಸತ್ಕವೀನಾಮುಪದೇಶಾಯ —

ರಸಭಾವಾದಿಸಂಬದ್ಧಾ ಯದ್ಯಾಚಿತ್ಯಾನುಸಾರಿಣೀ .

ಅನ್ವೀಯತೇ ವಸ್ತುಗತಿರ್ದೇಶಕಾಲಾಭೇದಿನೀ .. 9..

ತತ್ಕಾ ಗಣನಾ ಕವೀನಾಮನ್ಯೇಷಾಂ ಪರಿಮಿತಶಕ್ತೀನಾಂ .

ವಾಚಸ್ಪತಿಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರೈರಪಿ ಯತ್ನತಃ .

ನಿಬದ್ಧಾ ಸಾ ಕ್ಷಯಂ ನೈತಿ ಪ್ರಕೃತಿರ್ಜಗತಾಮಿವ .. 10..

ಯಥಾ ಹಿ ಜಗತ್ಪ್ರಕೃತಿರತೀತಕಲ್ಪಪರಂಪರಾವಿಭೂತವಿಚಿತ್ರವಸ್ತುಪ್ರಪಂಚಾ
ಸತೀ ಪುನರಿದಾನೀಂ ಪರಿಕ್ಷೀಣಾ ಪರಪದಾರ್ಥನಿರ್ಮಾಣಶಕ್ತಿರಿತಿ ನ ಶಕ್ಯತೇಽಭಿ-
ಧಾತುಂ . ತದ್ವದೇವೇಯಂ ಕಾವ್ಯಸ್ಥಿತೀರನಂತಾಭಿಃ ಕವಿಮತಿಭಿರುಪಭುಕ್ತಾಪಿ ನೇದಾ-
ನೀಂ ಪರಿಹೀಯತೇ, ಪ್ರತ್ಯುತ ನವನವಾಭಿವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಭಿಃ ಪರಿವರ್ಧತೇ . ಇತ್ಥಂ
ಸ್ಥಿತೇಽಪಿ

ಸಂವಾದಾಸ್ತು ಭವಂತೈವ ಬಾಹುಲ್ಯೇನ ಸುಮೇಧಸಾಂ .

ಸ್ಥಿತಂ ಹ್ಯೇತತ್ ಸಂವಾದಿನ್ಯ ಏವ ಮೇಧಾವಿನಾಂ ಬುದ್ಧಯಃ . ಕಿಂತು —

ನೈಕರೂಪತಯಾ ಸರ್ವೇ ತೇ ಮಂತವ್ಯಾ ವಿಪಶ್ಚಿತಾ .. 11..

ಕಥಮಿತಿ ಚೇತ್ —

ಸಂವಾದೋ ಹ್ಯನ್ಯಸಾದೃಶ್ಯಂ ತತ್ಪುನಃ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವತ್ .

ಆಲೇಖ್ಯಾಕಾರವತ್ಪುಲ್ಕದೇಹಿವಚ್ಚ ಶರೀರಿಣಾಂ .. 12..

ಸಂವಾದೋ ಹಿ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯೋಚ್ಯತೇ ಯದನ್ಯೇನ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುನಾ
ಸಾದೃಶ್ಯಂ . ತತ್ಪುನಃ ಶರೀರಿಣಾಂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವದಾಲೇಖ್ಯಾಕಾರವತ್ಪುಲ್ಕದೇಹಿವಚ್ಚ
ತ್ರಿಧಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ . ಕಿಂಚಿದ್ಧಿ ಕಾವ್ಯವಸ್ತು ವಸ್ತಂತರಸ್ಯ ಶರೀರಿಣಃ
ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕಲ್ಪಂ, ಅನ್ಯದಾಲೇಖ್ಯಪ್ರಖ್ಯಂ, ಅನ್ಯತ್ಪುಲ್ಕೇನ ಶರೀರಿಣಾ
ಸದೃಶಂ .

ತತ್ರ ಪೂರ್ವಮನನ್ಯಾತ್ಮ ತುಚ್ಛಾತ್ಮ ತದನಂತರಂ .

ತೃತೀಯಂ ತು ಪ್ರಸಿದ್ಧಾತ್ಮ ನಾನ್ಯಸಾಮ್ಯಂ ತ್ಯಜೇತ್ಯವಿಃ .. 13..

ತತ್ರ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕಲ್ಪಂ ಕಾವ್ಯವಸ್ತು ಪರಿಹರ್ತವ್ಯಂ ಸುಮತಿನಾ . ಯತ-
ಸ್ತದನನ್ಯಾತ್ಮ ತಾತ್ಪ್ರಿ ಕಶರೀರಶೂನ್ಯಂ . ತದನಂತರಮಾಲೇಖ್ಯಪ್ರಖ್ಯಮನ್ಯಸಾಮ್ಯಂ
ಶರೀರಾಂತರಯುಕ್ತಮಪಿ ತುಚ್ಛಾತ್ಮತ್ವೇನ ತ್ಯಕ್ತವ್ಯಂ . ತೃತೀಯಂ ತು ವಿಭಿನ್ನಕಮ-
ನೀಯಶರೀರಸದ್ಭಾವೇ ಸತಿ ಸಸಂವಾದಮಪಿ ಕಾವ್ಯವಸ್ತು ನ ತ್ಯಕ್ತವ್ಯಂ ಕವಿನಾ .
ನ ಹಿ ಶರೀರೀ ಶರೀರಿಣಾನ್ಯೇನ ಸದೃಶೋಽಪ್ಯೇಕ ಏವೇತಿ ಶಕ್ಯತೇ ವಕ್ತುಂ .. 13..

ಏತದೇವೋಪಪಾದಯಿತುಮುಚ್ಯತೇ —

ಆತ್ಮನೋಽನ್ಯಸ್ಯ ಸದ್ಭಾವೇ ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತ್ಯನುಯಾಯ್ಯಪಿ .

ವಸ್ತು ಭಾತಿತರಾಂ ತನ್ವಾಃ ಶಶಿಚ್ಛಾಯಮಿವಾನನಂ .. 14..

ತತ್ತ್ವಸ್ಯ ಸಾರಭೂತಸ್ಯಾತ್ಮನಃ ಸದ್ಭಾವೇಽನ್ಯಸ್ಯ ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತ್ಯನುಯಾಯ್ಯಪಿ
ವಸ್ತು ಭಾತಿತರಾಂ . ಪುರಾಣರಮಣೀಯಚ್ಛಾಯಾನುಗೃಹೀತಂ ಹಿ ವಸ್ತು
ಶರೀರವತ್ಪರಾಂ

ಶೋಭಾಂ ಪುಷ್ಯತಿ . ನ ತು ಪುನರುಕ್ತತ್ವೇನಾವಭಾಸತೇ . ತನ್ವ್ಯಾಃ ಶಶಿಚ್ಛಾಯಮಿ-
ವಾನನಂ .

ಏವಂ ತಾವತ್ಸಸಂವಾದಾನಾಂ ಸಮುದಾಯರೂಪಾಣಾಂ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾನಾಂ
ವಿಭಕ್ತಾಃ ಸೀ-

ಮಾನಃ . ಪದಾರ್ಥರೂಪಾಣಾಂ ಚ ವಸ್ತುಂತರಸದೃಶಾನಾಂ ಕಾವ್ಯವಸ್ತೂನಾಂ
ನಾಸ್ತೇವ

ದೋಷ ಇತಿ ಪ್ರತಿಪಾದಯಿತುಮುಚ್ಯತೇ —

ಅಕ್ಷರಾದಿರಚನೇವ ಯೋಜ್ಯತೇ ಯತ್ರ ವಸ್ತುರಚನಾ ಪುರಾತನೀ .

ನೂತನೇ ಸ್ಫುರತಿ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುನಿ ವ್ಯಕ್ತಮೇವ ಖಲು ಸಾ ನ ದುಷ್ಯತಿ .. 15..

ನ ಹಿ ವಾಚಸ್ಪತಿನಾಪ್ಯಕ್ಷರಾಣಿ ಪದಾನಿ ವಾ ಕಾನಿಚಿದಪೂರ್ವಾಣಿ ಘಟ-

ಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಂತೇ . ತಾನಿ ತು ತಾನ್ಯೇವೋಪನಿಬದ್ಧಾನಿ ನ ಕಾವ್ಯಾದಿಷು ನವತಾಂ

ವಿರುದ್ಧಂತಿ . ತಥೈವ ಪದಾರ್ಥರೂಪಾಣಿ ಶ್ಲೇಷಾದಿಮಯಾನ್ಯರ್ಥತತ್ತ್ವಾನಿ .

ತಸ್ಮಾತ್ -

ಯದಪಿ ತದಪಿ ರಮ್ಯಂ ಯತ್ರ ಲೋಕಸ್ಯ ಕಿಂಚಿತ್-

ಸ್ಫುರಿತಮಿದಮಿತೀಯಂ ಬುದ್ಧಿರಭ್ಯುಜ್ಜಿಹೀತೇ .

ಸ್ಫುರಣೇಯಂ ಕಾಚಿದಿತಿ ಸಹೃದಯಾನಾಂ ಚಮತ್ಕೃತಿರುತ್ಪದ್ಯತೇ .

ಅನುಗತಮಪಿ ಪೂರ್ವಚ್ಛಾಯಯಾ ವಸ್ತು ತಾದೃಕ್

ಸುಕವಿರುಪನಿಬದ್ಧನ್ನಿಂದ್ಯತಾಂ ನೋಪಯಾತಿ .. 16..

ತದನುಗತಮಪಿ ಪೂರ್ವಚ್ಛಾಯಯಾ ವಸ್ತು ತಾದೃಕ್ ತಾದೃಕ್ಷಂ ಸುಕವಿವಿವಕ್ಷಿತವ್ಯ-

ಜ್ಞಿವಾಚ್ಯಾರ್ಥಸಮರ್ಪಣಸಮರ್ಥಶಬ್ದರಚನಾರೂಪಯಾ ಬಂಧಚ್ಛಾಯಯೋಪನಿಬದ್ಧನ್ನಿ-

ನೈವ ಯಾತಿ . ತದಿತ್ಥಂ ಸ್ಥಿತಂ —

ಪ್ರತೀಯಂತಾಂ ವಾಚೋ ನಿಮಿತವಿವಿಧಾರ್ಥಾಮೃತರಸಾ

ನ ಸಾದಃ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಕವಿಭಿರನವದ್ಯೇ ಸ್ವವಿಷಯೇ .

ಸಂತಿ ನವಾಃ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಾಃ ಪರೋಪನಿಬದ್ಧಾರ್ಥವಿರಚನೇ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ಕವೇರ್ಗುಣ

ಇತಿ ಭಾವಯಿತ್ವಾ .

ಪರಸ್ವಾದಾನೇಚ್ಛಾವಿರತಮನಸೋ ವಸ್ತು ಸುಕವೇಃ

ಸರಸ್ವತ್ಯೇವೈಷಾ ಘಟಯತಿ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಭಗವತೀ .. 17..

ಪರಸ್ವಾದಾನೇಚ್ಛಾವಿರತಮನಸಃ ಸುಕವೇಃ ಸರಸ್ವತ್ಯೇಷಾ ಭಗವತೀ ಯಥೇಷ್ಟಂ

ಘಟಯತಿ ವಸ್ತು . ಯೇಷಾಂ ಸುಕವೀನಾಂ ಪ್ರಾಕ್ತನಪುಣ್ಯಾಭ್ಯಾಸಪರಿಪಾಕವಶೇನ

ಪ್ರವೃತ್ತಿಸ್ತೇಷಾಂ ಪರೋಪರಚಿತಾರ್ಥಪರಿಗ್ರಹನಿಃಸ್ಪೃಹಾಣಾಂ ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರೋ ನ

ಕ್ಷಚಿದು-

ಪಯುಜ್ಯತೇ . ಸೈವ ಭಗವತೀ ಸರಸ್ವತೀ ಸ್ವಯಮಭಿಮತಮರ್ಥಮಾವಿರ್ಭಾವಯತಿ

ಏತದೇವ ಹಿ ಮಹಾಕವಿತ್ವಂ ಮಹಾಕವೀನಾಮಿತ್ಯೋಂ .

ಇತ್ಯಕ್ಷಿಷ್ಟರಸಾಶ್ರಯೋಚಿತಗುಣಾಲಂಕಾರಶೋಭಾಭೃತೋ

ಯಸ್ಮಾದ್ವಸ್ತು ಸಮೀಹಿತಂ ಸುಕೃತಿಭಿಃ ಸರ್ವಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯತೇ .

ಕಾವ್ಯಾಖ್ಯೇಸಖಿಲಸೌಖ್ಯಧಾಮ್ನಿ ವಿಬುಧೋದ್ಯಾನೇ ಧ್ವನಿರ್ದರ್ಶಿತಃ

ಸೋಸಯಂ ಕಲ್ಪತರೂಪಮಾನಮಹಿಮಾ ಭೋಗ್ಯೋಸಸ್ತು ಭವ್ಯಾತ್ಮನಾಂ ..

ಸತ್ಕಾವ್ಯತತ್ತ್ವ ನಯವರ್ತಮಚಿರಪ್ರಸುಪ್ತ

ಕಲ್ಪಂ ಮನಸ್ಸು ಪರಿಪಕ್ವಧಿಯಾಂ ಯದಾಸೀತ್ .

ತದ್ವ್ಯಾ ಕರೋತ್ಸಹೃದಯೋದಯಲಾಭಹೇತೋ-

ರಾನಂದವರ್ಧನ ಇತಿ ಪ್ರಥಿತಾಭಿಧಾನಃ ..

ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಜಾನಕಾನಂದವರ್ಧನಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕೇ ಚತುರ್ಥ

ಉದ್ಲೋತಃ .

Encoded by Rajani Arjun Shankar rajani_arjun@yahoo.com

---

dhvanyAlokaH 4

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

